

En graa dag i december

af Erling Kristensen

Hvad det er, der så pludselig og uventet kan få forlængst glemte stunder til at genopstå i ens erindring, er temmelig mystisk, og hvad det er, der netop i denne mørke decemberdag hensætter mig i en blid og barnlig syttenårig sindstilstand er et problem, der vel aldrig bliver fuldt opklaret – Men måske er det noget med vejret – måske er det noget i forbindelse med, at min hund lige har tabt sit halsbånd og kommer og præsenterer sig med ”bar” hals. Jeg ved det ikke, men i et nu er alle mellemliggende år ulevede, og jeg er langt tilbage i tiden i selskab med min gode barndoms- og ungdomsven Alfred. Og med mørk klemsel i sindet må jeg standse op og tænke på, at han forlængst er smuldret i ”Den nye verden”s jord, mens jeg kan stå og snuse til vintertøvejret – til den samme flagrende vinterblæst, der gjorde os kåde i sindene den decemberdag, da vi sammen stod færdige til at gå ud og prøve hans nyopfundne og nykonstruerede ræveuddrivningsmaskine.

Støvregnsblæsten sukker i dag nøjagtigt som den gang, og mit sind bliver dunkelt ved tanken om hans tragiske endeligt der langt borte i det fremmede – men trods sukket derude i vejret – trods den lange tid, der er gået siden, er Alfred stadig for mig en lang dreng, og vi følges ud i decemberrusket med jagttaskerne spækkede med mærkelige ting: Beholdere, pumper og gummislanger, og sindene frydefuldt struttende af spændte forventninger om alle de ræve, vi skal gasse ud og skyde.

Alfred er en ungdommelig opfinder af Guds nåde, hans sidste tekniske triumf er et nok så snedigt udregnet miniature-gasværk, der skal kunne jage ræve ud af hulerne og gøre alle landets gravhunde overflødige – ikke blot kan Alfred nu ganske selvfølgeligt nedlægge alle de ræve han ønsker – han kan tage patent og sælge det igen til meget store penge. Fyldt, til sprængning af den mest rørende begejstring snakker han om rævemaskinens nationaløkonomiske værdi, der jo er ganske indlysende, idet alle gravhunde nu kan lægges øde og føden til dem spares –

Sydvest ud går vi, lige mod blæsten og rusket. Alfreds små blåbrune øjne tindrer af vished, mens hans brede ansigt med de stærke kindben blankes af ruskregnens væde. Selv har jeg ingen opfindelse gjort, men jeg er næsten lige så rørende fyldt med tro, som han – vi er unge – vi er knapt sytten år.

Men lavlandet her er ikke særlig egnet til ræveboliger, og i de få, vi finder, er Mikkell ikke hjemme. Sporene i det vintervåde sand fortæller alle vegne om ræve, der har været her, men er gået igen. Efter denne opdagelse og efter en travetur på en stiv mil begynder bøsser i de stoppede jagttasker at tynde som følelige byrder. Alfred snakker lige tillidsfuldt, og øjnene stråler lige smilende: Er rævene ikke at finde på det flade, må de være i bakkerne, der forude syner som opadstræbende tågebanker i decembertykningen.

Blæst lige ind i ansigtet har nok til alle tider animeret drenge til sang. Vi føler overmodet huje inde i os, men hemmeligheden, vi slæber med os i jagttaskerne, tillader ikke sangen at komme ud over tændernes gærde. Øre af ungdom og tøvejr maser vi fremad under den lave himmel længst muligt fra menneskeboliger og alfar vej. Som de ræve, hvis vinterpelse vi attrår, færdes vi i hemmelig mission. Som de holder vi os længst ude mod lavningernes vinteroversvømmelser, mens vi higer for snarest at kunne forsvinde i bakkernes og granplantagernes ly.

Ak-ja! Det hele er vel ingen ting – kun et par lange drenges gåen helt i eet med en barnlig spænding og en decemberdag, der aldrig kommer igen. Men nu så mange år efter smager jeg grangiveligt den urrå sødme i ruskvæden, – og jeg hører stilheden mellem bakkerne efter de godt halvanden mil stik mod den flagrende blæst. Jeg ser rævesporene i sandet foran de grave, vi kommer til. Alle steder vender de med klørerne udad, og jeg husker, hvor modstræbende vi erkender, at vi altså er lige vidt. Men allerklarest står det øjeblik, da vi ved en gammel rævegrav helt uventet står ansigt til ansigt med en mand – en jæger –

Det er ingen anden end min egen far, og han har jagten her. Der er bestemt ingen reel grund til forfjamskelse, men i samme nu, jeg ser ham, dukker en tanke frem, som spændingen har holdt nede, noget, der er mere end en anelse har mindet mig om, at far som den dyreven og humane jæger, han er, ikke vil synes om Alfreds rævekvælningsmaskine. Her står jeg – jeg hører noget i mit indre, der vist må være

smældet, da mine talegaver og dårlige samvittighed springer i baglås. Men Alfred er trods fangerlysten mere mekaniker end jæger, han har tydeligt ingen skrupler eller flove anfægtelser. Tværtimod øjner han en udsøgt chance for her at indkassere ros og hyldest fra en virkelig jagtsagkyndig. Og inden jeg får mig samlet til en afbødende forklaring, har han ikke alene tømt sin egen taske for dens makabre hemmeligheder, men han har også revet mig min fra skulderen og tømt dens indhold ud i sandet foran rævegraven, og inden jeg kan nå at advare, er han langt henne i en snakkesalig demonstration af gasudvikling, pumper og gummislanger. Midt i det hele siger far på sin stilfærdige, men bestemte måde: Maskinen er god – – knag-god – – men var jeg i dit sted, begravede jeg den straks i den første den bedste rævegrav.

Aldrig har jeg set en så altformørkende skuffelse som den, der slår ud fra Alfreds før så strålende ansigt. Han måber, hans mund står hængende åben – – Længe efter gisper han et grædende: Hvorfor da? –

Jeg ser far tage ham lempeligt i armen og hører ham sige: Fordi du ikke er ond, Alfred. Fordi du selvfølgelig ikke vil gøre uskyldige dyr fortræd.

Alfred forstår ikke. Jeg ved det. Ikke et øjeblik har han tænkt på det levende dyr, men des mere på alle de penge, der kunne tjenes på dets skind. Han er rasende på fars uforstand. Hans temperament er som krudt og svovl. Han stamper – – slår omkring sig og hoster af lyde uden at kunne presse forståelige ord frem.

Lige så pludselig som han kom i affekt, bliver han stille, og en alvorlig eftertænksomhed breder sig over hans ophidselse. Længe står han og ser skiftevis fra rævegraven til far – – så siger han med rolig saglighed: Du tror, han hellere vil kvæles dernede end komme op. Far nikker – – I næste nu knaser det under opfinderens støvler, og stump for stump ryger ruinerne af hans dyrebare maskine ind i rævegravens mørke – – Så vender han sig mod os og smiler et lyst og mildt drengesmil.

Omtrent i samme minut klarer det op nede i sydvest, og mens vi begynder hjemturen, renser far luften imellem os ved stilfærdigt at røbe, hvorfor han trods vejret netop i dag har taget turen herop til sin ungdoms jagtmark: Det var vejret, der kom til ham med mindelser om en anden ruskende og blæsende decemberdag – han måtte lige her op og se stedet, hvor han havde skudt sin første hare. Han smiler et smil, der beder os drengene undskylde tåbeligheden.

Jeg føler, at det er første gang, jeg helt bevidst har set min far – – Han er ikke gammel, men ældre – meget ældre, end jeg vidste. Hans fåmælte bekendelse får mig til at erkende, at hans hår er gråt under hatteskyggen. Jeg går og må se på ham, mens han fortæller om, hvordan her så ud før plantagernes tid, da bakkerne endnu var bare. Da man kunne gå med bøssen, så langt som himlen var blå. Da folk endnu for alvor påstod at have hørt varulven tude ude i hederne – og set helhesten læske sig ved kilden på Guldbjergs top.

Jeg bliver ved at se på ham, da vi på hans forslag fra grusvejen skrår ind gennem en plantage for at skyde genvej. Han har gået halvanden mil mod blæst og rusk for at se stedet, for at se stedet, hvor han skød sin første hare – – Her i skumringen mellem de susende graner går det op for mig, at tiden er noget flygtigt, som man må passe vel på – – I det samme går far i stå med et ryk – – Vi er ved plantagens udkant. Lige mod os over en aftensort pløjemark kommer fire jægere på stribe.

Far trykker os hastigt tilbage i plantagen, ser på vore bøsser og føler på sin egen. Vi aner situationens alvor: Her har vi altså ikke lov at færdes med skydevåben, og jægerne derude har ganske sikkert set os. Alfred foreslår, at vi snakker med dem derude. Vi har jo ingen ting gjort, har ikke engang haft bøsserne fra skulderen. Men far bare ryster på hovedet, og der er vånede i stemmen, da han hvisker: – – Prøv endelig ikke at få nogen til at tro det. – – Han viser ind mod plantagens halvmørke og går.

Alfred løber, selv finder jeg så lydløst som muligt tilbage til en tykning og kravler helt ind til roden af en grentæt gran. I et par år har jeg nydt rollen som jæger, pludselig er jeg på en helt urimelig måde blevet det jagede vildt.

Jægerne ude i skovkanten snakker med ophidsede stemmer. Noget, der nok må være en søgende hund, pusler omkring ikke ret langt borte. Blæsten spinder søvndyssende i grantoppene, og fra den vintermugne skovbund står forkrænkelihedens ramme ånde mig lige op i næsen. Minutter forekommer mig her længere end dage – ja år, og med uendelighedsfølelsen kommer en vemodig tanke, der for mine sytten år er helt fremmed og ny: Når jeg engang ligger under jorden dækket af vinterøde vækster, så vil granerne tone som nu, og blæstskyer vil fare i skumringen – Tiden er noget, der ikke mere går uden om mig, men følger en vej, der løber lige gennem min bange krop.

Aldrig har jeg været så lille, som mens jeg ligger her og føler kulden fra den rå vinterjord suge min livs varme til sig. Nu er der noget lige ved mit skjul. Så godt jeg kan, krummer jeg mig sammen om den kolde rokkende stamme. Det pusler og snuser lige bag min nakke. Så forsigtigt jeg kan, vender jeg ansigtet udad og aner omridset af noget levende: Et hvalpet og langøret jagthundehoved.

Mellem vore næser er der kun tommer. Jeg venter at høre et arrigt bjæf og føler mig allerede røbet og bragt til politiet som krybskytte – men hunden står blot og tripper ubeslutsomt på de hvalpede poter, endelig buser den frem og slikker mig lige ind i ansigtet. Inden jeg får mig samlet efter choket, er den væk.

Længe – uendelig længe ligger jeg musestille under mit træ. Det er langt over det forholdsvis humane tidspunkt, hvor tænderne endnu kan klappe. Jeg ligger nu som i et bål af brændende kulde, hvorfra benene stikker ud i den komplette følelsesløsheds tomme rum.

Men for at gøre en for mig alt for lang historie kort: Da det forlængst er mørkt, mødes jeg med far og Alfred ude i plantagens nordside. Tilfældighederne bringer os sammen, men de er ikke alene om det, alle har vi set, at der her et sted fører et markskel med et lavt granhegn væk fra plantagen, og vi har gjort os de samme tanker om, hvad det kan bruges til. Lige lidende af kulde og lige trykket af situationens nedværdigelse kravler vi ud i skovkanten for at orientere os.

Men jægerens tålmodighed må grænse til halsstarrighed. Mod den stigende månerødme ser vi en af dem endnu stå ved plantagens nordøstre hjørne, og han har bøssen i anslag.

Lidt til venstre har vi granhegnet. Vi bliver enige om, at Alfred skal kravle forrest og holde sig i vestsidens skygge – derefter far, og da de kan være et godt stykke på vej, sætter jeg mig i langsom bevægelse. Kommet hen til granhegnet må jeg sætte mig for om muligt at gnide lidt liv i de livløse ben. Da pusler det bag mig. En gren i skovbunden knækker. Jeg er øjeblikkelig så angst, at der springer mig gnister ud fra øjnene. I næste nu står hunden fra før og logrer mig lige ind i ansigtet. Omslaget i mine følelser er så brat, at jeg græder. Jeg klapper hunden, tager den i halsbåndet, og uden at gøre mig klart hvorfor spænder jeg dens halsbånd af og stikker det i lommen. Måske foresvæver der mig noget om hævn over dem, der ydmyger mig så umenneskeligt. Jeg ved det ikke. Hunden står et øjeblik og ser på mig, som om også den er desorienteret, så er den væk.

Da jeg endelig efter en uendelig lang kravletur vover at rejse mig op, står far og Alfred og venter i det stigende måneskin. På fødder, hvori det prikker og stikker som med gloende syle, går jeg ned til dem med halsbåndet flot daskende i hånden, og ingen behøver at spørge. Jeg beretter stolt, hvordan jeg er kommet til mit besynderlige trofæ. Alfred ler, men fra far får jeg ingen anerkendelse. Uden at sige noget tager han halsbåndet fra mig og hænger mig sin bøsse hårdt på skulderen, og så forsvinder han ad omveje op til grusvejen, hvorfra vi i mørkningen gik ind i plantagen. Jeg er klar over, at er jægerne endnu deroppe, så får de snart deres halsbånd.

Alfred mener sig forrådt og sværger på, at han ikke vil lade sig tage for sådan noget pjats skyld. Han be'r mig hilse og løber nordpå den vej, vi alle skal. Selv ved jeg hverken ud eller ind, føler mig vist snydt for noget uerstatteligt, men da far kommer tilbage, og jeg får bekræftet, at jægerne ikke var gået, da aner jeg, at jeg i stedet har fået en lærestreg for livet – Senere på hjemturen siger far, mens han følger skyernes jag under månen: – Selvfølgelig skulle de have det, der var deres – det var jo dem, der havde ret. –

-- Jo, det er som for mange år siden en grå dag i december -- en dag, hvor der heller ingenting sker -- kun det, at det blæser og rusker -- og min hund har gået og kludret og tabt sit halsbånd --